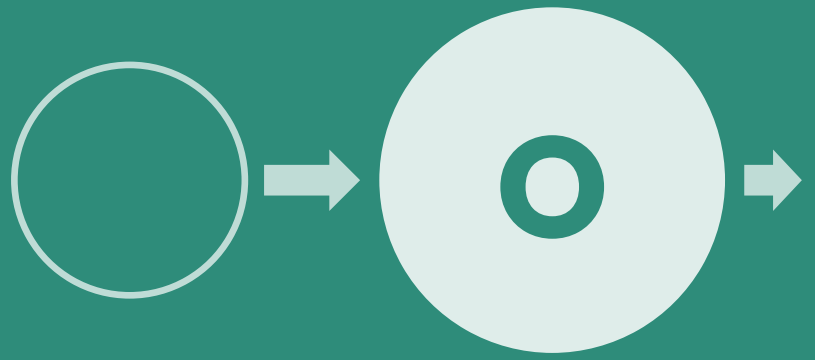
3

PSİKOLOJİ · 1. ÜNİTE · 3. konu

Psikolojinin Yöntem ve Teknikleri

Bilimsel psikolojiyi popüler psikolojiden ayıran nedir?

Fark konuda değil, bilgiye ulaşma yolundadır

Ortak konu

Uyku, mutluluk, ilişkiler hakkında herkes konuşur.

ama

Bilimsel psikoloji

Bilgiyi belirli basamaklardan geçen bir yöntemle üretir.

felsefesinifi.com

Bilimsel araştırma basamaklarla ilerler

1. Araştırma sorusu → **2.** Gözlem → **3.** Hipotez kurma

4. Hipotezi test etme → **5.** Onaylanırsa sonuç çıkarılır → **6.** Sonuçlar rapor edilir

Hipotez reddedilirse gözlem basamağına geri dönülür.

felsefesinifi.com

Deneysel yöntem neden-sonuç bağını gösterir

Deneysel yöntem

Araştırmacının bir değişkeni kontrollü koşullarda değiştirip başka bir değişkene etkisini ölçtüğü yöntemdir.

Tanımanın yolu: Araştırmacı bir şeyi değiştiriyor ve iki grubu karşılaştırıyorsa deneydir.

felsefesinifi.com

Müzik zaman algısını değiştirir mi? Deneyin değişkenleri

Kavram	Bu deneyde
Bağımsız değişken: araştırmacının değiştirdiği	Beklerken müzik dinleyip dinlememe
Bağımlı değişken: etkilenen ve ölçülen sonuç	Bekleme süresine dair tahmin

felsefesinifi.com

Deney ancak bir karşılaştırmayla sonuç verir

Deney grubu

Bağımsız değişkenin uygulandığı grup: müzik dinleyerek bekleyenler

ve

Kontrol grubu

Uygulanmayan, karşılaştırma için oluşturulan grup: müziksiz bekleyenler

felsefesinifi.com

Sabit tutulan koşullar ve seçkisiz atama

Sabit tutulan faktörler

Oda sıcaklığı, ışık, gürültü; bekleme süresinin herkes için aynı olması

ve

Seçkisiz atama

Katılımcıların gruplara rastgele dağıtılması

Kontrol grubu olmadan deney olmaz: Müziğin gerçek etkisini ancak karşılaştırma gösterir.

felsefesinifi.com

İlişkisel yöntem iki değişkenin birlikte değişip değişmediğine bakar

İlişkisel yöntem

Değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını, yönünü ve gücünü sayısal olarak ortaya koyan yöntemdir.

Betimsel yöntemin bir türüdür. **Korelasyon katsayısı** (-1 ile +1 arası) ilişkinin yönünü ve gücünü gösterir.

felsefesinifi.com

Korelasyonun üç türü vardır

Tür	Ne olur?	Örnek
Pozitif	İkisi aynı yönde değişir	Okunan kitap arttıkça hafıza gücü artar
Negatif	Biri artarken diğeri azalır	Kahve arttıkça uyku süresi azalır
Sıfır (nötr)	Anlamlı ilişki yoktur; katsayı −0,02, +0,03 gibi	Çalışma saati ile boy uzunluğu

felsefesinifi.com

Korelasyon nedensellik değildir

Dikkat

Kahve tüketimi arttıkça uyku süresi azalıyor. Bu, kahvenin uykuyu azalttığını kanıtlamaz: İlişkisel yöntem neden-sonuç ilişkisi kurmaz.

İki değişkenin birlikte değiştiğini gösterir; "biri ötekine yol açar" demek için deney gerekir.

felsefesinifi.com

Betimsel yöntem bir durumu olduğu hâliyle tanımlar

Betimsel yöntem

Bir durumu, olayı ya da olguyu olduğu hâliyle inceleyip sistemli biçimde tanımlamayı amaçlayan yöntemdir.

Psikolojinin ilk amacına, tanımlamaya hizmet eder ve beş teknik kullanır.

felsefesinifi.com

Betimsel yöntemin beş veri toplama tekniği

Teknik	Ne yapılır?
Gözlem	Davranış izlenir ve kaydedilir
Görüşme	Bireylerle doğrudan konuşulur
Psikolojik test	Özellikler standart araçlarla ölçülür
Anket	Örneklem grubuna sorular yöneltilir
Vaka incelemesi	Bir birey ya da küçük grup derinlemesine incelenir

felsefesinifi.com

Gözlemin iki türü vardır

Doğal gözlem

Müdahale etmeden davranışı doğal ortamında izlemek: parkta oynayan çocuklar

ve

Sistematik gözlem

Neyin nasıl kaydedileceğini önceden planlamak, ölçüt belirlemek

felsefesinifi.com

Görüşmenin üç türü vardır

Tür	Nasıl ilerler?
Yapılandırılmış	Hazır sorular herkese aynı sırayla sorulur
Yarı yapılandırılmış	Hazır sorulara gerektiğinde ek soru eklenir
Yapılandırılmamış	Soru listesi yoktur; sohbet gibi ilerler

felsefesinifi.com

Anket bir grupla bütün hakkında konuşur: evren ve örneklem

Evren

Sonuçların genellenmek istendiği, ortak özellikler taşıyan birey ya da olayların tümü

ve

Örneklem

Evrenden seçilen, evreni temsil eden daha küçük grup

Örneklem evreni temsil etmezse genelleme yanıltıcı olur.

felsefesinifi.com

Vaka incelemesi derindir ama genellenemez

Örnek

Karar vermekte zorlanan bir birey; görüşmeler, gözlemler, yaşam öyküsü ve kişisel belgelerle üç ay boyunca incelenir.

Bulgular genellenemez; ama geniş örneklemlerle sınanacak hipotezlere kaynak olur.

felsefesinifi.com

Üç yöntem yan yana

Yöntem	Temel sorusu	Neden-sonuç kurar mı?
Deneysel	Neden?	Evet
İlişkisel	Birlikte değişiyor mu?	Hayır
Betimsel	Nasıl? Ne kadar?	Hayır

felsefesinifi.com

Düşün

"Araştırmaya göre X yapanlar daha mutlu" diye bir haber gördün. İnanmadan önce hangi soruları sorarsın?

felsefesinifi.com

